

1920/1921

Op de Winst- en Verliesrekening is voor het fonds f 360.000.— gereserveerd. De 8 % door het personeel zelf gestort in afwachting van de totstandkoming van de nieuwe regeling werd terugbetaald, zij maakten echter deel uit van het bedrag voor de terugwerkende kracht der loonen vastgesteld.

De oprichting van het nieuwe fonds ondervond eenige vertraging, daar door de invoering van premievrij pensioen het reglement eenige wijziging moest ondergaan. Ofschoon niet in dit verslag thuisbehorende, kan worden medegedeeld, dat de acte van oprichting op 21 September werd gepasseerd.

Het contract met de Hollandsche Societeit van Levensverzekering werd in verband hiermede opgezegd. De lijfrenten, die nu en in het vervolg zullen worden uitgekeerd, komen ten bate van het nieuwe fonds.

Krachtens het nieuwe Reglement Dienstvoorwaarden is door het personeel een ziekenfonds opgericht waarvoor het 1 % van het loon stort. Dit fonds wordt door een eigen bestuur, waarvan de voorzitter door de Directie aangewezen wordt, bestuurd.

Bij ziekte betaalt de Maatschappij aan dit fonds 70 % en 50 % van het loon gedurende vastgestelden tijd uit, terwijl dit fonds uitkeeringen doet volgens een door het Fonds zelve vastgesteld reglement, dat de goedkeuring der Directie behoeft.

De verhoogde loonen hadden tengevolge, dat de som voor ziekengelden uitgegeven belangrijk en nagenoeg even hoog als het vorig jaar was, niettegenstaande het aantal ziektedagen verminderde. Er werd daarvoor een bedrag van f 96.248.05 op de winst- en verliesrekening gebracht, waaronder begrepen is de kosten van geneeskundige behandeling enz.

f. Aanleg, Verbouwing en in Exploitatie brengen van nieuwe lijnen.

De plannen voor alle nieuw geprojecteerde lijnen te weten de lijnen 12 en 13 op Feijenoord, ons opgelegd ingevolge de bepalingen van de concessie-voorwaarden, alsmede die voor de verbouwing van den paardentramweg naar Hillegersberg, waarmede tevens gepaard moet gaan een verlenging van de lijnen 3 en 6, kwamen gereed en werden aan de autoriteiten ter goedkeuring ingezonden. Zij werden reeds grootendeels goedgekeurd terug ontvangen.

Ofschoon de materialen begin van het boekjaar nog zeer duur waren kon aan den aandrang met den bouw te beginnen geen weerstand worden geboden en werd daarom, zoowel voor nieuwe lijnen, als voor noodzakelijk onderhoud een partij rails in Amerika gekocht. Een nieuwe partij rails tegen aanmerkelijk lagere prijzen werd aan het eind van het boekjaar op de Europeesche markt in bestelling gegeven.

Met den bouw van lijn 13 werd aangevangen en omdat tengevolge van den oorlogstoestand ook het onderhoudswerk veel personeel vorderde en uitbreiding daarvan niet gewenscht leek, werd het leggen der sporen dier lijn aan een aannemer uitbesteed en onder dagelijksch toezicht van een opzichter, een ploegbaas en een lijnwerker van ons eigen personeel uitgevoerd.

Lijn 13 Tuindorp - Wilhelminakade zal waarschijnlijk begin October in exploitatie komen.

Met de lijn 12 kon nog niet worden begonnen omdat de viaduct, die de Gemeente moet bouwen om den spoorweg te kruisen nog niet gereed is.

Gebruik makende van art. 12 der concessie-voorwaarden werd ons opgelegd de sporen van de Alettastraat, de Helenastraat, de Kettingstraat en de Brouwerstraat te verleggen naar de Vlietlaan en den Ouden Dijk.

De toestand van lijn 5 werd daardoor zeer verbeterd. De uitvoering van dit werk bij het eind van het boekjaar nog niet geheel gereed zijnde, is daarmede in den onderstaanden staat nog geen rekening gehouden.

g. Weg en Werken.

TRAMLIJNEN in Exploitatie op 30 Juni 1921.

Lijn.	OMSCHRIJVING DER LIJNEN.	LENGTE IN METERS.				AANMERKINGEN.
		Enkel spoor.	Dubbel spoor.	Totale lengte.	Exploit. lengte.	
	ELECTRISCHE TRACTIE.					
1	Honingerdijk—Park	—	5382	10764	5382	
2	Prinsenhoofd—Centraal-Station . .	—	2851	5690	3477	wordt 626 M. geëxploit. over lijn 1 en 4.
3	Bergweg—Boompjes	180	3836	7852	4183	wordt 167 M. geëxploit. over lijn 1 en 2.
4	Oude Hoofdplein—Willemsplein . .	19	4365	8749	5330	wordt 946 M. geëxploit. over lijn 1 en 2.
5	Middellandstraat—Oude dijk . . .	34	5023	10080	6799	wordt 1742 M. geëxploit. over lijn 1, 2, 3 en 4.
6	Feijenoord (Koninginnebrug)—Heulbrug	201	2273	4747	4498	wordt 2024 M. geëxploit. over lijn 2, 3 en 4.
7	Beursplein—Delfshaven (ceintuur)	—	6091	12182	7588	wordt 1497 M. geëxploit. over lijn 1, 2, en 4.
8	Rotterdam—Schiedam	—	3435	6870	6907	wordt 3472 M. geëxploit. over lijn 1, 2, 4 en 7.
9	Wilhelminakade—Vlaskade	3668	557	4782	4225	
10	Ruige Plaatbrug—Oosterkade . . .	72	5411	10894	8678	wordt 3195 M. geëxploit. over lijn 3, 4, 5, 7 en 10.
11	Mathenesserlaan—Lischplein . . .	36	3068	6172	5857	wordt 2753 M. geëxploit. over lijn 1, 2, 3, 4, 7 en 10.
	TOTAAL met elektrische Tractie	4210	42292	88782	62924	
	PAARDENTRACTIE.					
	Rotterdam—Overschie	4272	64	4400	4866	wordt 530 M. geëxploit. over lijn 6.
	Rotterdam—Hillegersberg	3933	438	4809	4371	van 157 M. dubbel spoor valt een been samen met het spoor van lijn 11.
	TOTAAL	12415	42794	97991	72161	

De wijziging der lengten is het gevolg van de verlegging der sporen op den Coolsingel, noodig in verband met den veranderden toestand tengevolge van den bouw van het nieuwe raadhuis, waarvan reeds in het vorig jaarverslag melding werd gemaakt.

Onder exploitatielengte van een lijn wordt verstaan de afstand van eindpunt tot eindpunt door de wagens van die lijn bereden.

Wanneer opgaand en afgaand spoor, langs verschillende wegen loopende, niet even lang zijn, is de exploitatielengte de som van beide wegen gedeeld door 2.

Vorige jaren moest door groote schaarschte aan materialen op uiterst zuinige wijze worden gewerkt. Het gevolg was daarvan, dat eenige achterstand werd verkregen. Nu echter dit jaar wederom, zij het ook duur materiaal verkregen kon worden, werd met kracht aan het onderhoud gewerkt en die achterstand voor een groot deel ingehaald. Bijzonder groot is dan ook het aantal bogen en kruisingen dat vernieuwd werd of waarvoor

kruisstukken reeds in bewerking zijn gegeven. Waar door de lage valuta in sommige gevallen beter aan derden het vervaardigen daarvan kon worden opgedragen, werden in afwijking met vroeger niet alle wissels en kruisstukken in eigen werkplaats vervaardigd.

De volgende werkzaamheden werden uitgevoerd:

Op den Eendrachtsweg werden de sporen vernieuwd van de Witte de Withstraat tot den oprit bij het stoomgemaal.

De sporen tusschen de beiden kruisingen op den Coolsingel werden vernieuwd.

In verband met de voorgenomen demping van het verdere gedeelte van den Coolsingel werden de S bogen nabij het nieuwe stadhuis verlegd.

De sporen van af de Brouwerstraat en de Kettingstraat werden verlegd over Ouden Dijk en Vlietlaan tot Goudsche Rijweg.

De sporen op den Goudsche Rijweg werden gelicht en op mal gebracht.

De tijdelijke sporen destijds gelegd in verband met rioleeringswerken in de Middellandstraat bij den Heemraadssingel werden opgebroken en de weg weer in den ouden toestand hersteld, waarbij tevens 90 M¹. spoor werd vernieuwd.

De S bogen op den Schiedamschen weg bij de Spanjaardstraat werden vervangen door rechtspoor nadat de gemeente de straat had omgelegd. Het laatste gedeelte van het vignola spoor te Schiedam (oprit Roode Hek) werd verwisseld.

Op den Nieuwen Binnenweg (± 300 M¹.) en op den ouden Schiedamschen weg (± 500 M¹.) werden verschillende stukken spoor uitgewisseld en op mal gebracht.

In de Oldenbarneveltstraat werd 140 M. spoor vervangen, verschillende nieuwe stukken werden op den Westzeedijk ingelegd en op den Noordsingel bij de Tollensstraat werd 60 M¹. spoor vernieuwd.

Voor al dit spoor werden de lasschen op nieuw gegoten, terwijl tevens een aantal minder goede lasschen in de omgeving dier werken werden vernieuwd, zooals in Parklaan, Scheepstimmermanslaan, Westerstraat, Oostzeedijk, Admiraliteitskade, Glashaven en Posthoornsteeg.

De sporen werden gelicht en op mal gebracht op de navolgende gedeelten:

Eendrachtsweg en Mauritsweg.

Kruising en bogen Van Hogendorpsplein.

Kruising, wissels en sporen Coolsingel bij Ziekenhuis en op den 's-Gravendijkwal.

Kruising en sporen Pompenburgsingel bij Boschje en op den Spoorsingel waar tevens de oude lasschen werden uitgezaagd en vernieuwd.

Dit lichten ging gepaard met het in profiel brengen van de straat en had daarbij veelal niet onbelangrijke ophooging plaats.

De volgende bogen werden vernieuwd:

75 M¹. bovenbeen van de lus aan de Rustwat;

contraboogje bij de lus aan de Rustwat;

beide bogen Admiraliteitskade—Admiraliteitsstraat;

beide bogen Noordblaak bij Keizerstraat;

beide bogen Hogendorpsplein—Karrensteeg;

buitenbeen van buitenboog in het plantsoen op den Eendrachtsweg (lijn 4);

beide bogen Vischmarkt—Witte Leeuwensteeg;

buitenbeen van den binnensten boog Eendrachtsweg bij het stoomgemaal;

idem Prins Hendrikkade—Van der Takstraat;

binnenboog Maasbrug—Boompjes (lijn 2);

idem Beursplein bij de Bureaux van het Nieuwsblad (lijn 2);

een der S bogen Glashaven—Regentessebrug (van den tweeden werd een been vernieuwd);

beide bogen Glashaven—Reederijbrug;

binnenboog Posthoornsteeg—Zuidblaak;

S boog Middensteiger—Moriaansplein;

beide S bogen Oostbrug bij het Timmerhuis;

van de bogen Langebrug werden de buitenbeenen vernieuwd;

hetzelfde geschiedde bij den buitenboog Westplein—Westerstraat;

beide bogen St. Janstraat—Achterklooster;

boog Vier-Ambachtstraat—Van Heusdestraat;

boog Burgemeester Hoffmanplein—Tulpstraat;

130 M¹. gebogen lijn op den Nieuwen Binnenweg van Mathenesserlaan—'s-Gravendijkwal;

bovenbeen van den boog op den Nieuwen Binnenweg bij de remise;

beide bogen Lage Erf—Havenstraat;

beide bogen Lage Erf—Aelbrechtsbrug;

een S boog Havenstraat bij Waaldijk;

beide bogen Jacob Catsstraat—Noordsingel.

Ook vele kruisingen en wissels werden vernieuwd:

kruising en wissels Beursplein voor het Rotterdamsch Nieuwsblad;

idem voor de Vischsteeg;

wissel en hartstuk Zwarte Hondstraat;

wissel en hartstuk en $\pm$ 50 M¹. spoor West-Nieuwland bij Middensteiger;

wissel en 2 hartstukken Honingerdijk;
 kruisingen bij de Gasfabriek (in mangaanstaal);
 kruising Kaasmarkt;
 de kruising Middensteiger gerepareerd;
 kruising en speciaal wissel Willemsbrug;
 wissel en hartstuk Van der Takstraat;
 2 wissels en hartstukken Noordsingel bij Zomerhofbrug;
 kruising op de Binnenwegschebrug;
 kruising Mauritsweg bij den Binnenweg;
 kruising Lage Erf. Deze kruising werd tevens gewijzigd, waardoor de S bogen werden omgelegd.

Voorts werden nog eenige wissels, die geheel versleten waren, door goed bruikbare vervangen en verschillende kruis- en hartstukken electrisch opgelascht.

Met inbegrip van de afkoopsom voor het onderhoud der bestrating bedragen de kosten van onderhoud voor den dienst van weg en werken, waartoe ook behoort het schoonhouden van het spoor, het smeren der bogen en het nazien en smeren van wissels f 459.987.58.

n. Gebouwen en onroerende goederen.

Een vijftal nieuwe wachthuisjes kwamen gereed.

De volgende verfwerken werden uitgevoerd:

Het hoofdkantoor, het ijzerwerk en de kap der groote remise in de Isaäc Hubertstraat alsmede de kap van de bankwerkerij, gieterij, de smederij, en het magazijn. De zijgevel van de werkplaats in de Hendrik de Keyzerstraat.

De ijzeren ramen, kolommen en lantaarns en de groote achterdeuren, het dienstlocaal der conducteurs van de remise aan den Schoonebergerweg.

Overigens werden slechts de gewone onderhoudswerken en kleine reparatiën aan de gebouwen verricht, die allen in goeden staat van onderhoud verkeerden.

De kosten van onderhoud bedroegen f 31.598.73½.

i. Wagenpark.

Nu de materialen weder beter te verkrijgen waren is met kracht aan het onderhoud der rijtuigen gewerkt, waardoor ook veel van den achterstand, die hier bestond werd ingehaald. ALLAN begon met de aflevering van het reeds lang bestelde materiaal, 20 nieuwe bijwagens (semi-convertible) werden in dienst gesteld. De aflevering van 25 nieuwe motorwagens kan spoedig worden tegemoet gezien. De electrische uitrustingen voor die wagens werden door de Ateliers de Constructions Electriques de Charleroi afgeleverd.

Een volledige staat van het rollend materieel volgt hieronder :

Voor den electrischen tram.	10 motorrijtuigen	à 32 plaatsen = 320 plaatsen.
	141 "	" 33 " = 4653 "
	25 "	" 36 " = 900 "
	50 gesloten bijwagens	" 29 " = 1450 "
	56 semi-convertiblewagens	" 42 " = 2352 "
	10 open bijwagens	" 34 " = 340 "
	30 " "	" 41 " = 1230 "
Voor den paardentram naar Overschie en Hillegersberg.	5 gesloten rijtuigen	" 29 " = 145 "
	4 " "	" 28 " = 112 "
	2 open rijtuigen	" 47 " = 94 "
	2 " "	" 42 " = 84 "
	2 " "	" 36 " = 72 "
	2 tramomnibussen	" 20 " = 40 "

Totaal 339 rijtuigen

met 11.792 plaatsen.

11 zoutwagens.
2 pekelwagens (waarvan 1 ingericht
als slijpwagen).
2 rijtuigen.
1 dogcar.
2 traverswagens.
4 montagewagens (waarvan 1 op
spoorwielen).
1 auto-montagewagen.
1 vrachtauto.
4 sleeperswagens.
1 railtransportwagen.
3 mallejans (transport rails).

1 mestwagen.
1 fouragewagen.
3 wagens (trommeldienst).
2 karren.
2 handstrooikarren.
14 handkarren.
1 transportabele gietoven.
1 handkar met transportabelen motor
1 meetwagen (bovenleiding).
1 draadspanwagen.
2 ijzeren vuilniswagens.
1 trekhandwagen.
1 slijpwagen met electromotor.

De kosten van onderhoud der tramrijtuigen met inbegrip der kosten van dagelijksche revisie en reiniging bedroegen f 883.413.08½.

k. Trekkkracht.

Behalve de lijnen Rotterdam—Overschie en Rotterdam—Hillegersberg, waar paardentractie bestaat, worden alle lijnen electrisch geëxploiteerd.

Paarden worden, behalve voor de paardentractie op genoemde lijnen, gebruikt voor de montagewagens, transport- en andere dienstwagens, alsmede op de werken aan den weg voor het bijbrengen en wegvoeren van rails en palen. In verband met den korteren arbeidsduur en de hoogere arbeidsloonen, waardoor de kosten van en naar het werk rijden een belangrijke factor worden, is een vrachtauto aangeschaft, terwijl de opbouw van een der montagewagens op een autochassis is geplaatst.

Op 1 Juli 1920 waren aanwezig 50 paarden.

7 paarden werden verkocht, 18 paarden werden aangekocht, door een ongeval waarbij een wagen met twee paarden in het water geraakte, verdronken 2 paarden, terwijl er 2 zijn gestorven, zoodat op 30 Juni 1921 57 paarden aanwezig waren.

De kosten voor voeding en ligging der paarden bedroegen *f* 46.219.33½ d.i. per paard en per dag *f* 2.41 tegen *f* 3.31 het vorig jaar, en *f* 3.98 in het boekjaar 1918/1919.

Gebruikt werden:

139.411 K.G. Haver.

107.222 „ Klaverhooi.

Stroo werd geleverd tegen opbrengst van de mest.

De electrische kracht werd geleverd door de centrale der gemeente.

Totaal werd geleverd voor beweegbracht 6.398.542 K. W. U. ten behoeve van den tramdienst en 18508 K. W. U. in de centrale werkplaats, waarvoor werd betaald *f* 402,152.06, benevens de hieronder vermelde toeslag. Voor verlichting, verwarming enz. werden nog geleverd 81.114 K. W. U., zoodat totaal 6.498.164 K. W. U. van de centrale betrokken werden.

Krachtens het bepaalde bij de concessievoorwaarden wordt voor elk geleverd K. W. U. indien de kolenprijs (d.i. de gemiddelde prijs door de gasfabriek bij contract per 1000 K.G. gaskolen voor den wal betaald) hooger is dan *f* 8.50, aan het eind van het kalenderjaar bijbetaald $0.0025 \times$ dit hoogere bedrag in guldens uitgedrukt. Is de kolenprijs lager dan wordt volgens denzelfden maatstaf gerestitueerd.

Het vorig jaar werd in het verslag reeds de verwachting uitgesproken, dat over 1920 een belangrijk bedrag zou moeten worden bijbetaald. Het bedrag dat wij volgens berekening zouden moeten betalen bedroeg niet minder dan 857.344.90½, waarvan ons echter *f* 250.000 werd geschonken om de gewenschte terugwerkende kracht op de loonen van het personeel te kunnen betalen.

In den aanvang van 1921 trad echter plotseling een sterke daling van de kolenprijzen in, die ook op den stroomprijs een belangrijke invloed zal hebben en het bij te betalen bedrag over 1921 belangrijk zal reduceeren.

Ook dit jaar werd de exploitatie-rekening maandelijks belast met een bedrag hetgeen volgens berekening over het aantal verbruikte eenheden zal zijn bij te betalen.

Voor het gebruik, onderhoud en vernieuwing van voedingskabels moet worden betaald $6\frac{1}{2}$ % van de aanlegkosten en wel f 26.136.12.

z. Electriche geleidingen.

Ook dit jaar, werden vele arbeidsdraden, die te dun geworden waren, vernieuwd.

Niet minder dan 14198 Meter arbeidsdraad werd vervangen, terwijl 1800 Meter bijdraad werd aangebracht. Bovendien werden de seindraden van electriche lichtseinen op de Kaasmarkt, Botersloot en de Heerenstraat vernieuwd.

Overigens hadden eenige omleggingen plaats, die echter bij de werkzaamheden aan den weg reeds opgesomd, hier niet opnieuw behoeven te worden vermeld.

Alle lijnen werden regelmatig gereviseerd, waarvoor steeds 3 montage-wagens in dienst waren. Een vierde montage wagen deed als regel dienst voor het onderhoud der electriche wisselverstellers en bij kleine voorkomende storingen. Op deze wijze wordt ieder ophangpunt regelmatig om de 3 maanden gecontroleerd en worden daarbij zoo noodig onderdeelen verwisseld.

Tengevolge van het breken van sleepstukken of door kortsluiting in een motor-wagen zijn enkele draadbreken voorgekomen, die echter geen aanleiding tot bedrijfsstoring van beteekenis gaven terwijl ook persoonlijke ongelukken daarbij niet voorkwamen.

Het verven van palen en rosetten heeft steeds regelmatig plaats, behalve in de wintermaanden is een man met assistent daaraan geregeld bezig.

m. Werkplaatsen.

In het stadsgedeelte, waarin onze werkplaats is gelegen heeft het Gemeente Electriciteitsbedrijf zijn stroomstelsel gewijzigd en van gelijkstroom in hoogspanning draaistroom veranderd.

In onze werkplaats is een transformatoren kamertje gebouwd, terwijl alle gelijkstroommotoren door draaistroommotoren zijn vervangen. Een en ander geschiedde voor rekening van het Electriciteitsbedrijf.